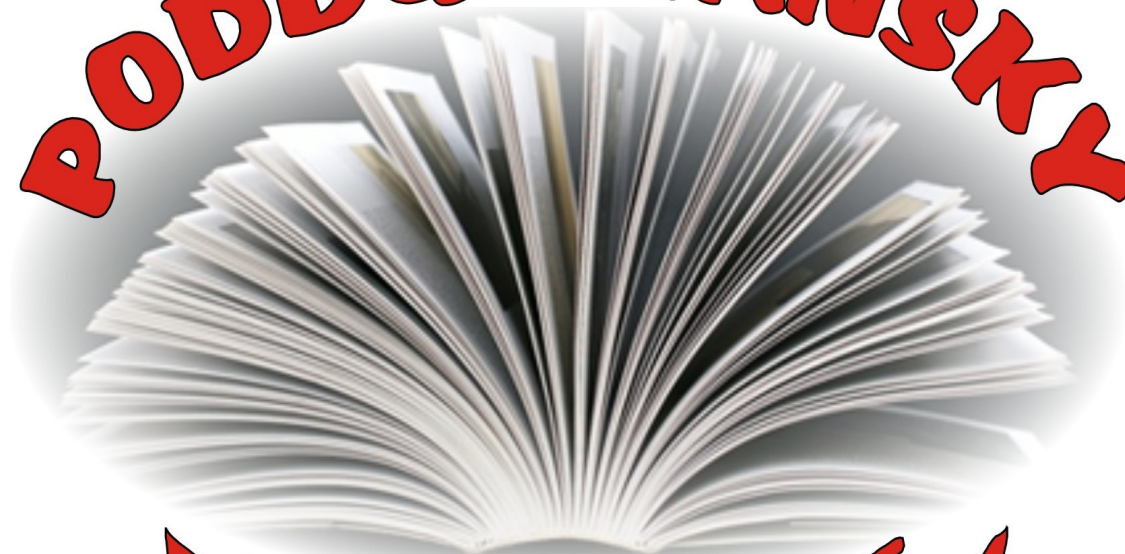

PODDUKLIANSKY

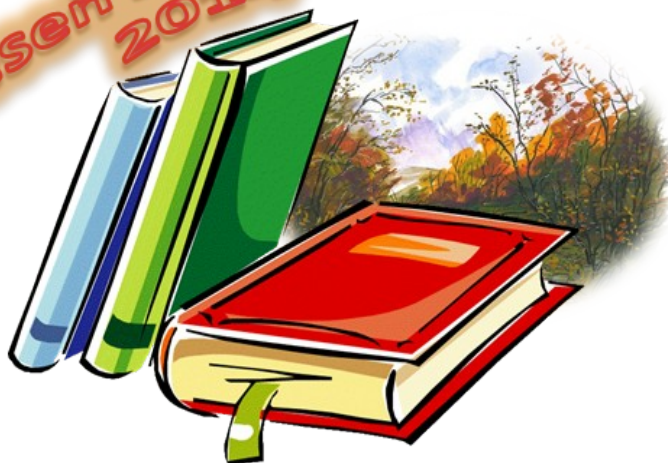
KNIHOVNÍK

Ročník 5 číslo 3

2014

Časopis Poddukľianskej knižnice vo Svidníku

*Jeseň s knihou
2014*

OBSAH

<i>Knižnica pre všetkých.....</i>	<i>1</i>
<i>Naše aktivity.....</i>	<i>1</i>
<i>Oddelenie ako ho (ne)poznáte.....</i>	<i>5</i>
<i>Regionálne osobnosti – Ivan Mindoš.....</i>	<i>7</i>
<i>Z pera našich čitateľov.....</i>	<i>9</i>
<i>Police plné kníh.....</i>	<i>12</i>
<i>Jazykové omyly.....</i>	<i>14</i>
<i>Viete, že...?.....</i>	<i>15</i>
<i>Najkrajšie knižnice sveta.....</i>	<i>16</i>
<i>Výrazy, ktoré prekľenuli tisícročia.....</i>	<i>18</i>
<i>Čas na zábavu.....</i>	<i>19</i>

Knižnica pre všetkých

Naše aktivity

Bibliobus - zdroj informácií a vedomostí

Podduklianska knižnica vo Svidníku poskytuje okrem klasických knižnično-informačných služieb v stacionárnej budove aj služby mobilné prostredníctvom pojazdnej knižnice. Svidnícky bibliobus už 20-ty rok zabezpečuje prístup občanom vidieka k takmer 3500 zväzkom dokumentov. Dennodne prináša kultúru do obcí v celom regióne Svidníka, umožňuje dospelým i deťom ľahšie sa dostať ku knihám a periodikám, pretože cestuje priamo k nim. Ale keďže čas na všetkom zanecháva svoje stopy, aj bibliobus potreboval po určitých rokoch technickú opravu. Podduklianska knižnica koncom roka 2013 podala žiadosť o poskytnutie dotácie na podporu projektu v roku 2014, ktorej cieľom bolo vymeniť plechy na vozidle, utesniť strechu a prelakovať celý bibliobus. Projekt bol podporený Ministerstvom kultúry SR v rámci Programu 2 Kultúrne aktivity v oblasti pamäťových inštitúcií, podprogram 2.1, a to sumou 4750 €, vlastné zdroje 250 €, a tak v auguste 2014 bibliobus prešiel generálnou úpravou exteriéru.

Vynovený bibliobus po oprave plechov a prelakovaní celého vozidla od dodávateľa M. Pacendu v Levoči.

Foto: N. Mičáková

Ludmila Očipková

Hurá prázdniny! Počujeme koncom júna často z úst detí. Veď kto by sa netešil po celoročnom úsilí v škole na dvojmesačný oddych. Deti prázdniny trávajú rôzne, chodia s rodičmi na dovolenky, na kúpaliská, pomáhajú rodičom pri práci, ale aj čítajú knihy a športujú. Podduklianska knižnica už niekoľko rokov organizuje počas letných prázdnin každú stredu

podujatie pod názvom **Zahrajme sa spolu.**

Tohto roku na týchto podujatiach sme sa venovali väčšinou tvorivej dielni, deti robili origami /labute/ a rôzne veci z papiera a slaného cesta. Jedna stredu bola venovaná aj zábavnému učeniu, kde sa deti mohli pohrať so slovami, a to tak, že vymýšľali príbehy na vopred zadané slová a mali napísať 40 najkrajších slov. Sme radi, že o naše podujatia je čoraz väčší záujem zo strany detí a ich rodičov. Tešíme sa na ďalšie podujatia s deťmi.

Dňa 25.9.2014 v knižnici už od rána bol ruch, už po šiestykrát sa chystalo podujatie **Jeseň**

s knihou na pešej zóne. Podujatie je určené pre deti materských škôl, žiakov základných škôl, ale aj náhodných okoloidúcich. Celé podujatie moderovala Barbara Dupejová, študentka Gymnázia DH vo Svidníku. Najprv bol kultúrny program: Country tanec členov tanečného klubu u MS, pod vedením Márie Sopkovej, rozprávka Radšej do pekla pôjdem, v ktorej vystúpili žiaci Základnej umeleckej školy vo Svidníku

pod vedením pani učiteľky Mgr. Dariny Markovej, tanec žiakov tanečného súboru pri Detskom domove pod vedením Milana Vaňugu, spev Barbary Dupejovej, Martiny Miščíkovej, Kristíny Jackovej a Dany Konturovej študentiek Gymnázia DH vo Svidníku /členiek súboru Makovica/, recitácia žiakov Školského klubu pri ZŠ na Ulici 8. mája vo Svidníku, pod vedením pani učiteľky Ľudmily Vencurikovej, ktorí získali 1. miesto v súťaži Duchnovičov Prešov.

Knižnica pre deti pripravila tieto stanovišťa:

- * **POZNAJ OKRES V KTOROM ŽIJEŠ** – súťaž o dejinách, osobnostiach, udalostiach a zaujímavostiach okresu Svidník
- * **ČARUJEME RUKAMI** – tvorivá dielňa
- * **KTO MA UHÁDNE?** - hádanky pre deti MŠ a žiakov ZŠ, v bibliobuse
- * **PREČO JE TO TAK?** – zaujímavosti zo sveta zvierat, v bibliobuse
- * **PRÁCA S NÁHRADNOU REKVIZITOU** - s deťmi MŠ a žiakmi ZŠ budú pracovať ZUŠ-kári
- * **EXKURZIA DO BIBLIOBUSU**
- * **HÁDANKOVO** – hádankársky kvíz
- * **MALÝ ZVEDOŠ** – vedomostná súťaž
- * **BURZA KNÍH A ČASOPISOV**

Pri týchto stanovištiach deti mohli súťažiť, hádať hádanky, vyrobiť si šarkana alebo kúpiť si knihu. Deti za každú správnu odpoveď dostali medailu, cukrík či záložku do knihy. Podujatie splnilo naše očakávania a my sa tešíme na ďalšie stretnutie o rok.

Tatiana Ducárová

V piatok **5.9. 2014** sa v Podduklianskej knižnici konalo podujatie, na ktorom bola do života uvedená kniha 86 ročného Michala Hudáka, bývalého učiteľa na 2. Základnej škole vo Svidníku, ktorá vyšla pod názvom **História Svidníka vo fotografiách Mgr. Michala Hudáka 1355-2014**. V nej autor predstavuje 500 čiernobielych a 200 farebných fotografií, ktoré väčšinou pochádzajú z jeho vlastného archívu, ale nájdú sa tam aj fotografie od iných obyvateľov Svidníka a okolia. Táto reprezentatívna publikácia je prvou publikáciou tohto typu o Svidníku. V nej je fotograficky zachytené mesto od minulosti až po súčasnosť, nájdeme tam nielen historické, dobové snímky, ale aj nové farebné fotografie. Kniha približuje nielen rozličné dobové udalosti, ľudové zvyky, tradície, ale aj osobnosti regiónu, flóru a faunu a v neposlednom rade celkový vývoj a rozvoj nielen mesta Svidník, ale aj regiónu. Na tomto podujatí sa zúčastnili okrem primátora mesta Jána Holodňáka, ktorý spolu s autorom Michalom Hudákom knihu pokrstili žltými lupeňmi púpavy, aj poslanci mestského zastupiteľstva, riaditelia štátnych a verejných inštitúcií, zástupcovia spoločenských organizácií, zamestnanci mestského úradu i občania mesta a regiónu. V programe sa predstavilo trio Tropar svojimi pesničkami, ktoré spestrili toto podujatie.

Spoluautorkou tejto knihy je pani Helena Hošáková. V knihe je aj dokumentácia od 14. storočia do 21. storočia. Najstaršia fotografia je z roku 1903. Táto kniha skôr narodeným obyvateľom Svidníka pripomenie nielen ich detstvo, mladosť, ale aj dospievanie. Súčasnej mladej generácii predstavuje históriu a súčasnosť nášho malebného mestečka. Autor publikácie Michal Hudák je členom Zväzu slovenských fotografov. Svoje fotografie vystavoval doma aj v zahraničí, je aj veľkým cestovateľom, navštívil vyše 60 krajín sveta Európy, Ameriky a Ázie. Dvakrát bol aj za polárnym kruhom, naposledy v roku 2011. Venuje sa aj filmovaniu, zberateľstvu, zbiera samorasty, ktorých má vyše 250 kusov. Je tiež esperantistom. Veríme, že publikácia si nájde svoje miesto nielen v srdciach obyvateľov Svidníka, ale aj širokého a blízkeho okolia a že má čo povedať dnešným súčasníkom, a dúfame aj generáciám, ktoré prídu po nás.

Nadežda Mičáková

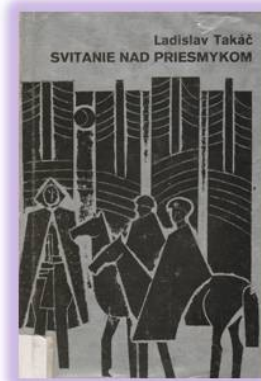
ODDELENIE AKO HO (NE)POZNÁTE

V tejto rubrike oddelenie bibliografie a regionálnej literatúry, postupne predstavuje rozličné typy regionálnych dokumentov s ich stručnou charakteristikou a využiteľnosťou pre každého, kto chce hlbšie poznať nádherný podduklianský región, jeho históriu a súčasnosť, jeho malebné zákutia, ktoré sa snúbia s pohostinnosťou a láskavosťou ľudí v tomto regióne. Veríme, že si ctený čitateľ nájde cestu do knižnice a načerpá a prehĺbi si svoje vedomosti o tomto regióne aj prostredníctvom uvedeného knižničného fondu.

ZBORNÍKY O REGIÓNE SVIDNÍK

Antológie

„Niet azda národa, v ktorého histórii by sa nevyskytli pohnuté zlomové obdobia, keď si východiská z ťažkej kataklizmy vyžadujú masové hrdinstvo jeho príslušníkov. Náš národ takéto chvíle prekonal pred štyridsiatimi rokmi. Vtedy tisíce slovenských synov a dcér odhodlane vstúpilo do radov bojovníkov za národné povedomie, sebaurčenie a slobodné rozhodovanie. Som presvedčený o tom, že o týchto ľuďoch – jednoduchých radových vojakoch a partizánoch – nikdy nie je neskoro hovoriť a písať. Práve naopak, našou povinnosťou je priblížiť dramatickú etapu životného zápasu bezmenných bojovníkov za slobodu národa našej mládeži, ktorá hrôzy oných dní pozná iba z rozprávania.“ To sú úvodné slová z knihy **Ladislava Takáča Svitanie nad priesmykom**, ktorú vydalo Východoslovenské vydavateľstvo v Košiciach pre Duklianske múzeum vo Svidníku v roku 1984 pri príležitosti 40. výročia Slovenského národného povstania (SNP) a Karpatsko-duklianskej operácie (KDO). Je len samozrejmosťou, že tieto slová sú aktuálne aj po 30 rokoch, keď si v tomto roku, v roku 2014, pripomíname 70. výročie SNP a KDO. A preto knihy s touto problematikou nikdy nezostarnú, práve naopak, sú prameňmi poznania najtragickejších vojnových udalostí 20. storočia. Na záložke knihy sa uvádza, že Ladislav Takáč sa vo svojej knihe orientoval na pohnutý život bojovníkov na Dukle, v Povstaní a pri oslobodzovacích bojoch. Ich príbehy zvečňuje vo forme beletrizovaných reportáží. Zobrazuje atmosféru v období fašistickej tyranie, vykreslil jej obeť, ale aj – a to hlavne – odhodlanosť a statočnosť protifašistických bojovníkov. Toľko zo záložky. Autor v knihe predstavuje známych aj menej známych bojovníkov v KDO. V príbehu **Pán prezident a čatár Tyrek** nás zoznamuje s Vladimírom Tyrekom, čatárom Nebiljakom a s ďalšími bojovníkmi v KDO, ktorí ako prieskumníci v ťažkom bojovom teréne sa dostali až na československú hranicu a na oslobodenom území vztýčili na hranici československú vlajku. Ich úlohou bolo počas oslobodzovacích bojov aj postupne

odmíňovať okolie Duklianskeho priesmyku. V príbehu je táto úloha prieskumníkov spracovaná veľmi autenticky, Vladimírovi Tyrekovi po výbuchu míny museli amputovať ruku. Emotívne zaujme čitateľov aj ďalší príbeh **Až po štrnástej operácii**. Je to životný a bojový osud automatčíka a čatára Antona Suchého, ktorý sa spolu so svojim bojovým družstvom zúčastnil v boji o kótu 534. Táto kóta mala pre čs. vojakov a jednotky 1. čs. armádneho zboru rozhodujúci význam pre ďalší postup na poľské mestečko Dukla a tým aj k československým hraniciam. V príbehu Anton Suchý spomína na 6. október 1944, kedy vkročili vojaci na československé územie, na rodnú zem Vyšný a Nižný Komárnik a na prvé oslobodené dediny na Slovensku pod Duklou. Aj v tomto príbehu sa uvádza, že najstrašnejšie boli míny, ktorými bol posiaty celý Duklianský priesmyk a okolité dediny. Aké riskantné bolo, keď odmíňoval spolu s ďalšími okolie Komárnika, Vyšnej Pisanej a Krajnej Bystrej. Boli to míny všetkých druhov – protitankové, protipechotné a dokonca aj transportné. Míny boli zradné, nebezpečenstvo číhalo na každom kroku. V príbehu **Cesta k siedmim krížom** Ladislav Takáč predstavuje poručíka Arnošta Steinera, jeho útek z koncentračného tábora a účasť v boji o kótu 964 – Hyrowu horu. A. Šteiner prešiel bojovú cestu od poľskej Dukly, cez Duklianský priesmyk, dediny pod Duklou až po oslobodenie Liptovského Mikuláša. Bol jedným z československých vojakov, ktorý bol vyznamenaný siedmimi vojenskými krížmi.

Aj vo svojej ďalšej knihe **Preverení v ohni** Ladislav Takáč sa vyznáva zo svojho vzťahu k ľuďom, ktorí akýmkoľvek spôsobom prežívali a prežili vojnové útrapy, týmito slovami: „Životné osudy generácií, ktoré v ťažkom zápase pripravovali základy našej prítomnosti, boli pre mňa vždy fascinujúce. Svojou knihou vzdávam týmto ľuďom hold. Nech je zároveň aj vyjadrením mojej úcty a obdivu k činom a práci týchto obyčajných, skutočných ľudí.“ Kniha vyšla v Košiciach vo Východoslovenskom vydavateľstve, ktoré ju vydalo pre Duklianske múzeum vo Svidníku v roku 1981.

Autor v knihe uvádza príbehy bojovníkov, ale aj obyčajných ľudí, ktorí museli prežiť vojnové útrapy. Napr. v príbehu **Matka a jej šesť sirôt** Helena Vráblová z Tokajíka, vdova po mužovi, ktorého zastrelili v čase tokajickej tragédie, musela sa sama predierať ťažkým životom, aby vychovala zo svojich detí poriadnych ľudí. Aj ďalšie príbehy, ktorých je v knihe 19, sú príbehmi ľudí, v živote ktorých boli kapitoly, ktoré si zaslúžia náš obdiv a uznanie. Je potrebné neustále sa vracieť k problematike boja proti fašizmu, poznať kraj pod Duklou aj v čase vojnovom a povojnovom. Veď najťažšia vojenská operácia – Karpatsko duklianska operácia sa odohrala práve v tomto regióne a zanechala ťažké vojnové stopy v živote mnohých ľudí, v nej padlo mnoho životov, na ktoré nesmú zabúdať ďalšie generácie ani po 70 rokoch, lebo práve v kraji pod Duklou sa ťažko rodila naša sloboda.

Dnes a postupom času sú a budú publikácie, ktoré sa viažu k problematike druhej svetovej vojny, dobovo cenné tak z regionálneho ako aj z univerzálneho hľadiska. Veríme, že čitatelia si radi prečítajú a preštudujú literatúru s vojnovou tematikou. Nájdú ju v knižničných fondoch Podduklianskej knižnice vo Svidníku, v oddelení bibliografie a regionálnej literatúry, v oddelení náučnej literatúry a v bibliobuse.

Emília Kudlová

Regionálne osobnosti

Každý kraj, mesto, či obec má osobnosti, ktoré sa v historickom vývoji spoločnosti, ale aj v súčasnosti zaslúžili o rozvoj určitej oblasti spoločenského života a svojim menom sa preslávili nielen doma, ale aj za hranicami svojej vlasti. Hovoríme im REGIONÁLNE OSOBNOSTI. Poznať takéto osobnosti svojho regiónu patrí ku všeobecnej vzdelanosti a hrdosti každého občana. Je treba chrániť ich kultúrne a duchovné dedičstvo pre terajšie i budúce generácie ako nevyčerpatelnú studnicu vedomostí, kultúry, zručnosti a vzdelanosti nášho ľudu v kraji pod Duklou. A práve toto je cieľom uvedenej rubriky, v ktorej predstavujeme osobnosti z regiónu Svidník z rozličných oblastí spoločenského života.

Ivan Mindoš

historik a pedagóg

Narodil sa 15.8.1931 v Pčolinom, teraz okres Snina. Už v detstve poznal ťarchu života, lebo v čase druhej svetovej vojny stratil matku a spolu s ďalšími tromi súrodencami ťažko prežíval následky vojnových útrap. Po skončení ľudovej školy v rodnej obci a meštianky v Snine Ivan Mindoš pokračuje v štúdiu na Ruskom gymnáziu v Humennom, ktoré skončil v roku 1951. Vďaka svojej húževnatosti v r. r. 1954 skončil Pedagogickú fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove. Po skončení pôsobil 12 rokov (do r. 1966) ako učiteľ na Jedenásťročnej všeobecnovzdelávacej škole vo Svidníku. Po vzniku Duklianskeho múzea vo Svidníku v r. 1966 sa stáva pracovníkom múzea a od r. 1970 do r. 1990 jeho riaditeľom. Ťažkosti, ktoré vznikli so zakladaním múzea, prekonával vďaka svojim vynikajúcim organizačným schopnostiam a obrovskému nadšeniu.

A preto aj vďaka tomu v r. 1969 pri príležitosti 25. výročia karpatsko-duklianskej operácie bolo múzeum slávnostne otvorené.

Zberateľská a výskumná činnosť I. Mindoša a kolektívu pracovníkov múzea prinášala svoje ovocie v podobe nových exponátov, rozširovali sa expozície múzea nielen v samotnom múzeu vo Svidníku, ale aj na miestach vojnových bojov. Vďaka I. Mindošovi bola v r. 1974 v múzeu vybudovaná dioráma duklianskych bojov v hlavnej expozícii múzea, ktorú si prezreli a vypočuli tisíce návštevníkov. Okrem múzeálnej činnosti I. Mindoš značnú pozornosť venoval publicistickej činnosti s dôrazom na novodobé dejiny podduklianskeho regiónu najmä vojnovéj epochy. Mal rád ľudí v tomto kraji, jeho dejiny, súčasnosť. Toto všetko zúročil vo svojej publikačnej činnosti. Oceniť to môžu takmer všetky generácie čitateľov Podduklianskej knižnice vo Svidníku, ktorí už desiatky rokov siahajú po jeho monografiách.

Je autorom takých titulov, ako: Sprievodca po pamätných miestach dukelských bojov (1969, 1976), Svidník a okolie (1969, 1974), Tokajík (1971, 1982), Okres Svidník (1976), Poznaj kraj, v ktorom žiješ (Súbor otázok a odpovedí o prírode, histórii, novom živote a pozoruhodnostiach poddukelského kraja) (1981). V spolupráci s Ervínom Pauliakom vydal v r. 1984 vlastivednú príručku Dukla a okolie. V r. 1979 vydal publikáciu Kalinov prvá

oslobodená obec v Československu. Knihou Bojovali za socialistický dnešok (1985) chcel autor splatiť aspoň časť svojho dlhu voči bojovníkom za naše sociálne a národné oslobodenie. V nej sú uvedené profily bojovníkov v 2. svetovej vojne o. i. aj z okresu Svidník.

V r. 1989 vydal knihu básní pod názvom Poézia o Dukle. Zostavil a vydal 11 zväzkov zborníkov pod názvom Dukla večne živá. V slovenskej a ukrajinskej tlači bolo publikovaných jeho vyše 300 populárno-náučných statí a článkov prevažne s tematikou protifašistického boja. Vo všetkých publikáciách, ktoré vydal, mal na zreteli najmä mladú generáciu, ktorej kládol na srdce, že bez poznania vlastnej histórie nemôže sa človek stať dobrým vlastencom. Vari aj preto si za motto svojich publikácií zvolil citát veľikána ruskej literatúry Maxima Gorkého: „...kto nepozná minulosť, nemôže pochopiť pravý zmysel súčasnosti a ciele budúcnosti“. Zomrel 21.2.1998. Pochovaný je na miestnom cintoríne vo Vyšnom Komárniku.

Emília Kudlová

Použitá literatúra

Ivan Mindoš.- In: Nove žyttja.- č. 9-10 (1998), s. 8.

Kudlová, Emília

PhDr. Ivan Mindoš (1931-1898) / -PK-. In: Kultúrnik.- Roč. IV, č. 4 (1998), s. 5.- V rubrike Osobnosti regiónu.

Z pera našich čitateľov

Napísali ste nám:

Vyšli Ukrajinské ľudové balady východného Slovenska Oresta Zilynského

Významný folklorista a literárny vedec Orest Zilynskyj usilovne zbieral, skúmal a zapisoval ľudové balady Ukrajincov východného Slovenska. Výsledkom

jeho snaženia bola príprava vydania týchto cenných artefaktov ústnej ľudovej slovesnosti. Prvotne táto zbierka ľudových balád, ktorým Orest Zilynskyj zasvätil celý svoj život, bola pripravená v prešovskom vydavateľstve s ilustráciami národného umelca Dezidera Millyho ešte v roku 1970. Po poslednej stránkovej korektúre tesne pred tlačou na príkaz vtedajších mocipánov z KNV v Košiciach bola celá sadzba vyškrtnutá z vydavateľského plánu. Folklorista Mikuláš Mušinka v tlačiarni zázrakom zachránil rukopis spolu s ilustráciami. Preto dnes s radosťou môžeme konštatovať, že dlho očakávaná monografia konečne uzrela svetlo sveta. Spoločnými silami ju vydali: Národná akadémia vied Ukrajiny, Medzinárodná asociácia ukrajinistov, Ústav umenia, folkloristiky

a etnológie M. T. Ryľskoho v Kyjeve a Ukrajinský výbor Medzinárodnej asociácie skúmania slovanských kultúr koncom roku 2013.

Vo svojej fundamentálnej práci, ktorá obsahuje 470 baladických zápisov O. Zilynskyj podáva analýzu Podbeskydských ľudových balád: históriu zápisov a výskumov, nositeľov baladickej tradície, odraz skutočnosti v baladách Ukrajincov východného Slovenska, štýlové vlastnosti a pod. Ešte v krátkom úvode uvádza, že po vydaní knihy „Relikvia starej anglickej poézie“ od Thomasa Persa z roku 1765 sa Európou prehnala vlna nadšenia pre ľudové balady. Čo je to vlastne balada? Podľa slov folkloristu je to „epicko-lyrická pieseň dramatického charakteru, v ktorej je sústredený individuálny ľudský osud, zobrazený v napätom okamžiku. Baladické rozprávanie je objektívne a stručné, sústredené okolo dvoch ústredných epizód“

(s. 17). Hovorí sa v ňom o neobyčajných, vzrušujúcich životných príbehov. Zámerom autora bolo predstaviť vedeckej verejnosti a širšiemu kruhu čitateľov bohatú baladickú pozostalosť Ukrajincov východného Slovenska. Kniha obsahuje 133 balád, rozdelených do 21 tematických cyklov, 472 textových a 219 hudobných zápisov s dôkladnou analýzou jednotlivých baladických námetov. V podstate autor rozdelil ľudové balady do dvoch častí. Prvú tvoria najkrajšie a historicky najdôležitejšie baladické texty, zvyšok zápisov patrí do druhej časti. Orest Zilynskyj ďakuje zapisovateľom ľudových balád (jedná sa o zápisy z 50. - 60. rokov 20. storočia) a to najmä: učiteľovi svidníckej Základnej školy Andrejovi Dulebovi, pracovníkovi Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku Michalovi Šmajdovi, riaditeľovi Základnej školy v Starine Andrejovi Karškovi, prednášateľke folkloristiky Karlovej univerzity v Prahe Eve Vrabcovej a ďalším. Okrem Michala Šmajdu všetci ostatní už nežijú.

Autor správne pripomenul, že názov „balada“ je pre slovanskú ľudovú tradíciu cudzí pojem. V ukrajinskej etnickej oblasti východného Slovenska je skôr známy termín **pieseň** („spivanka“, „špivanka“) dlhá, smutná, „spivanka postova“ (spievala sa v čase pôstu), žobrácka („žebracka“). Aj napriek tomu, že za prvý zápis ľudovej balady Ukrajincov na východnom Slovensku sa doposiaľ považuje text zo 60. rokov 16. storočia z Venecii-Lukova pri Bardejove (známa pieseň „Dunaju, Dunaju, čemu smuten tečeš“, čiže pieseň o Štefanovi vojvodovi opublikovaná v českej gramatike Jana Blahoslava) O. Zilynskyj zastáva názor, že za prvé novodobé texty ľudových balád zapísané v 50. – 60. rokoch 19. storočia treba považovať zápisy Alexandra Duchnoviča a Alexandra Pavloviča, nakoľko medzi prvým zápisom a zápismi z ďalších rokov je pomerne veľký časový odstup. Všetky boli zahrnuté do druhého dielu zborníka „Narodnyje pesni Galickoj i Ugorskoj Rusi“ od Jakova Holovackoho (Moskva, 1863). Dvanásť balád z hlbokej minulosti zapísaných A. Pavlovičom prevažne v Beloveži pri Bardejove bádateľ považuje „za skutočné perly ľudovej baladickéj tradície“ (s. 21). Po tejto stránke zaujímavá sa javí známa balada „Koly muruvaly Bilu Makovycju“ o biednej vdove nevoľníčke, ktorú tri dni po pôrode hajduci hnali na pánske murovať Zborovský zámok, čiže „Bilu (Bielu) Makovycju“. S novonarodeniatkom nosila v rukách ťažké kamene na vysokú horu a v beznádejnej situácii utopila svojho malého synčeka v jazere. O. Zilynskyj je toho názoru, že táto balada nie je ľudová, ale možno je stvorená samým národným buditeľom Alexandrom Pavlovičom, ktorá sa rýchlo rozšírila medzi pospolitým ľudom (s. 591). Napriek tomu v iných literárnych prameňoch sa uvádza, že túto pieseň zapísal Alexander Pavlovič od vdovy Anci v Jurkovej Voli pri Svidníku (Mušinka, Mikuláš: Z litopysu kultury. Bila Makovycja. Noviny „Nove žyt'ťa“, Prešov 1999, č. 15-16, s. 7.) Treba zdôrazniť, že balada „Koly muruvaly Bilu Makovycju, honyly na panske ubohu vdovycju“, v ktorej sú zobrazené otrasné podmienky nevoľníctva a pánskej zlovôle v čase feudalizmu je jednou z najkrajších ľudových balád zapísaných na území severovýchodného Slovenska a medzi tamojším obyvateľstvom je veľmi populárnou do dnešných čias.

K hore uvedeným ľudovým baladám autor zahrnul vedecké Poznámky (s. 530 – 548). Chronologicky v nich podáva zoznam použitých prameňov k jednotlivým

baladickým piesňam, v ktorých okrem iného uvádza aj to, kde sa po prvýkrát v tlači objavil ten či iný zápis balady ako aj rukopisné materiály z archívov jednotlivých bádateľov a pod. Z vedeckého hľadiska veľmi dôležitá je detailná kapitola Komentáre (s. 550 – 640), priložená ku každej piesni, celkom 254 baladických námetov so základnými údajmi: presná pasportizácia každej balady (miesto zápisu, meno a priezvisko speváka, jeho rok narodenia, meno zapisovateľa textov a melódie ako aj rok zápisu, údaje o predchádzajúce publikované zápisy. Zároveň sú podané ukrajinské, slovenské, české, moravské, poľské, bieloruské a ruské paralely, čo je pre vedcov a bádateľov duchovnej ľudovej kultúry významný jav. Najdôležitejšie je to, že sa uvádza register všetkých prístupných ním skúmaných textových analógií tak ukrajinských ako aj medzinárodných. V ďalšej časti autor zhodnotil každú baladickú pieseň, jej variant s mimo regionálnou a medzinárodnou väzbou. Práve tieto poznámky umožnili mu vniknúť do podstaty zafixovaného baladického piesňového materiálu obsiahnutého v publikácii, preanalýzovať jednotlivé zápisy, na základe ktorých prišiel k veľmi dôležitým a zaujímavým pozorovaniam a záverom. Takýto dôsledný, skutočne vedecký prístup uverejnených balád predstavuje dokonalú a presnú informáciu o histórii baladického námetu a cesty jeho migrácie.

Reprezentatívnu publikáciu obohatenú ilustráciami národného umelca Dezidera Millyho ukončuje bio-bibliografická informácia akademika Mikuláša Mušinky „Orest Zilynskyj a jeho Ukrajinské ľudové balady východného Slovenska“ (s. 699 – 708), ktorú dopĺňa bibliografický register „Práce Oresta Zilynského o baladách a podobných piesňach“ (s. 709 – 711) a posledný register „Literatúra o Orestovi Zilnskom“ (s. 711 – 712). Na záver treba dodať, že okrem recenzovanej monografie zásluhou hore uvedených inštitúcií vyšli koncom roku 2013 ďalšie obsiahle vedecké publikácie Oresta Zilynského: „Vybrani praci z fol'klorystyky“ Vybrané práce z folkloristiky (dve knihy – zostavovateľ Mikuláš Mušinka) a jeho práce z literárnej vedy („Literaturznavči praci Oresta Zilnyskoho). Všetky sú venované jeho nedožitému 90. výročiu narodenia.

Nadežda Varcholová

Police plné kníh

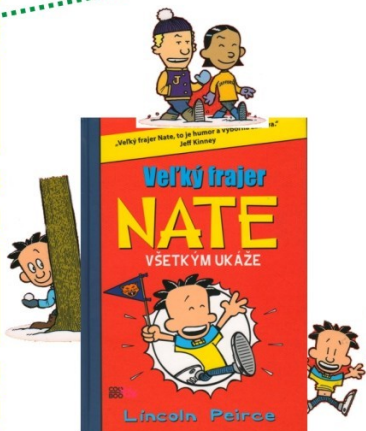
Nájdete v našej knižnici

**HOYTOVÁ, Elizabeth : Leopardí princ.
Bratislava : Ikar 2014. - 319 s.**

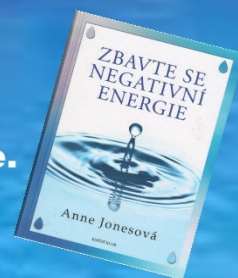
Lady Georgina Maitlandová nechce manžela. Potrebuje spoľahlivého správcu, ktorý by hospodáril na jej panstve. Stačí iný pohľad na Harryho Pyea a Georgina pochopí, že nemá do činenia len so sluhom, ale najmä s prítiažlivým mužom. Harry pozná veľa šľachticov i šľachtičien. Napriek tomu nikdy nestretol dámu takú krásnu, nezávislú a bez zábran túžiacu ležať v jeho náručí. Je však nemožné diskkrétne udržiavať vzťah, keď ktosi trávi ovce, dokonca zabije jednu dedičanku. Karty zamieša aj nemorálny zúriviec lord Granville, ktorý všetkých na okolí drží v šachu svojou mocou a nenávisťou. Miestni ľudia obviňujú zo zlých skutkov Harryho. A lady Georgina, doteraz šťastne zamilovaná, má čo robiť, aby dostala svojho milého z väzenskej cely, kde ho nemilosrdne tľú najatí drábi...

**PEIRCE, Lincoln : Veľký frajer Nate všetkým ukáže.
Praha : CooBoo 2014. - 216 s.**

Žiaci úžasnej Jeffersonovej ZŠ **VŽDY** vyhrávajú. Lenže tentoraz sa Nate rozhodne, že je načase ukázať im, ako chutí porážka! A čo myslíte, dostane Nate ďalšiu príučku alebo povedie 38. ZŠ k jej najväčšiemu víťazstvu v dejinách?

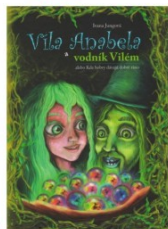
JONESOVÁ, Anne : Zbavte se negativní energie.
Praha : Euromedia Group 2013. - 301 s.

Skvelá príručka skúsenej liečiteľky a autorky rozoberá rôzne druhy negatívnej energie, ktoré pôsobia na náš každodenný život. Škodí nám v mnohých smeroch, a preto sú rady v knihe uvedené mimoriadne cenné - či už sa potrebujeme brániť preberaniu problémov iných ľudí alebo negatívnej energie vyžarovanej z nepriaznivých miest. Obzvlášť cenné sú odporúčania, ktoré človek inde ťažko získa - zaujímavý je napríklad výklad o nešťastnom pôsobení rôznych jedál a možnosť ich pred konzumáciou symbolicky "ozdraviť". Tiež sa dozvieme niečo o prekonávaní stresu alebo o vnímaní vlastných i cudzích emócií. Zrozumiteľná a čitateľná kniha, aká na knižnom trhu chýbala!

JUNGOVÁ, Ivana : Víla Anabela a vodník Vilém alebo Kde bobry dávajú dobré ráno. Ilustrácie Marek Baranec.
[Bratislava] : LADA 2013. - 133 s.

Knižka Víla Anabela a vodník Vilém rozpráva napínavý a pútavý príbeh, ktorý zažíva víla Anabela pri záchrane vodnej nádrže. Vodná víla vlastní nádherný poklad, ktorý sa jej zloduch v neopréne snaží ukradnúť za cenu zničenia celej priehrady. Pri víle verne stoja kapry, domáci miláčikovia a vodník Vilém od vodnej vežičky, skvelý znalec starožitností. K dolapeniu zloducha však bude potrebná i pomoc bobrov, starostu a pani Hrátkovej. Knižka je určená pre deti vo veku 5 – 10 rokov.

Tieto knižné novinky boli zakúpené s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR
v roku 2014

Nadežda Mičáková

Jazykové omýly

V tejto rubrike sa venujeme otázkam jazykovej správnosti, cudzím slovám a frekventovaným nespisovným slovám, ktoré uvádzame spisovným náprotivkom, vychádzajúc z diela Krátky slovník slovenského jazyka, Bratislava 2003 a Príručka slovenského pravopisu pre školy a prax, Bratislava, 2005.

spisovná
slovenčina
aká si?

Aj Vám sa stalo, že ste v rozhovore či v masmédiách počuli viaceré chybné slová alebo slovné spojenia? Niektoré vôbec nejdú akosi „do ucha“ a niektoré sú tak zaužívané, že sa zdajú ako tie správne. Poniektorí v slove **možno** nesprávne zamieňajú koncovú samohlásku o za a, takto vytvoria nesprávne slovo možna.

✓ **správne: Balík možno príde už dnes**

x nesprávne: Balík možna príde už dnes

Webové stránky sú ďalším šíriteľom nespisovnej slovenčiny. Stránky rôznych bánk a inštitúcií, ktoré ponúkajú svoje služby zákazníkom, často používajú nesprávne slovné spojenie - na pobočke. Keďže sa toto spojenie zaužívalo v hovorovej slovenčine, nikomu ani len nenapadne, že sa vlastne používa nesprávne:

✓ **správne: Naše služby poskytujeme aj v pobočke na sídlisku Juh. Pracuje v pobočke banky.**

x nesprávne: Naše služby poskytujeme aj na pobočke na sídlisku Juh. Pracuje na pobočke banky.

Majú slovíčka užívateľ, používateľ rovnaký význam, alebo sú úplne odlišné? Podľa príručky slovenského pravopisu je **užívateľom** niekto, kto má niečo v užívaní, napríklad byt, pôdu, les.

✓ **správne: používatelia internetu, používatelia knižnice**

x nesprávne: užívatelia internetu, užívatelia knižnice

Ľudmila Očipková

Viete, že... Viete, že...

- ◆ **epilóg** /gréc./ doslov, záver literárneho diela
- ◆ **epimýtia** /gréc./ poučenie pripojené k bájke
- ◆ **epiloštolografia** /gréc./ náuka o zostavovaní listov; pamiatky z antickej literatúry, majúce formu listov
- ◆ **epopeja** /gréc./ veľkolepé umelecké dielo oslavujúce, opisujúce historické hrdinské činy, veľké udalosti, závažné obdobia národných dejín
- ◆ **epos** /gréc./ druh lyrickoepickej rozprávacej veršovanej skladby väčšieho rozsahu
- ◆ **erráta** /lat./ publikovaný zoznam chýb, zistených vo vytlačennom exemplári publikovaných materiálov, kníh, zborníkov apod. s poukázaním na miesto chyby a s vyznačením chybného a správneho textu
- ◆ **euchológium** /gréc./ liturgická kniha v pravoslávnej cirkvi
- ◆ **excerpcia** /lat./ vypisovanie dokladov z literárneho diela, z tlače apod.
- ◆ **exlibris** /lat./ označenie vlastníka knihy na nálepke alebo pečiatkou; knižná značka
- ◆ **explicit** /lat./ záverečné slovo stredovekých rukopisov; údaje o vzniku diela za ukončením vlastného textu starých rukopisov alebo prvotlačí

Prameň: ŠALING, Samo – IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, Mária – MANÍKOVÁ, Zuzana. 1997. *Veľký slovník cudzích slov*. Veľký Šariš : SAMO – AAMM, 1997. 1310 s. ISBN 80-967524-0-5.

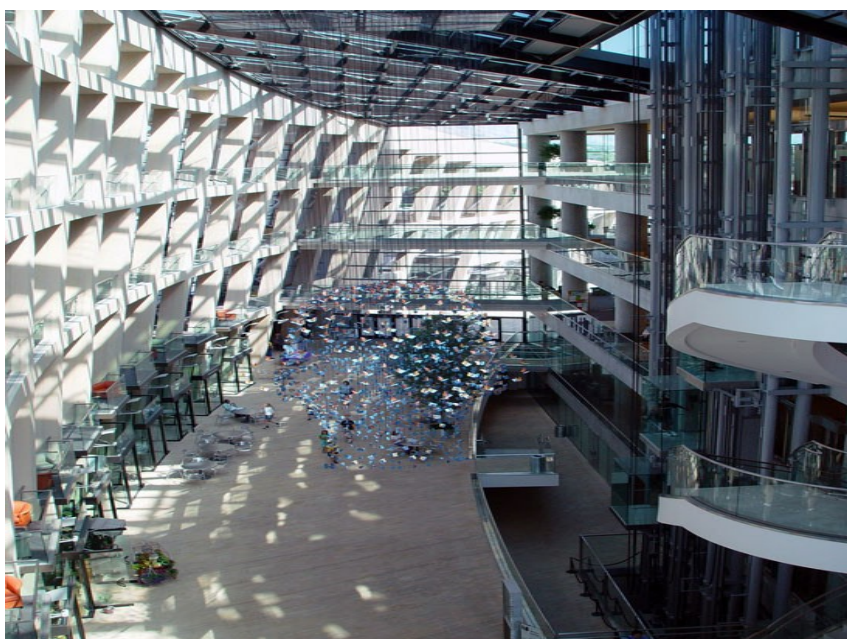

Najkrajšie knižnice sveta

Ponúkame Vám pohľad na niektoré nádherné svetové knižnice, ktoré jednoducho musíte vidieť, určite budete očarení.

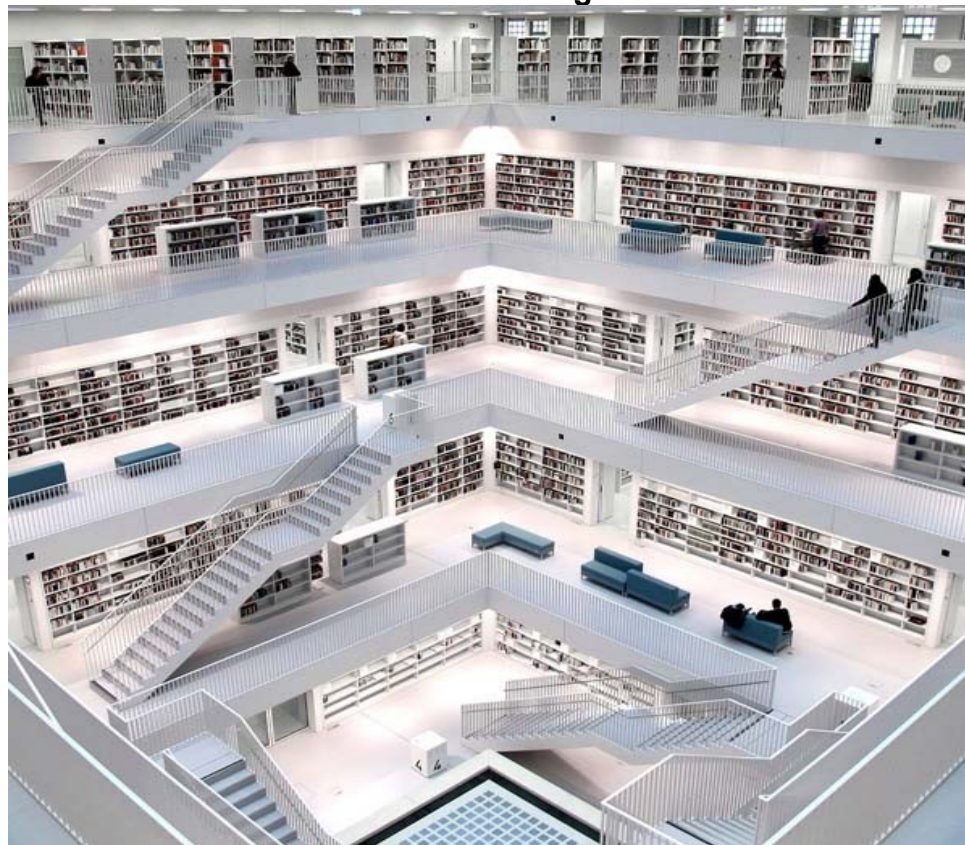
Verejná knižnica Salt Lake, Salt Lake City, Utah

Štátna Knižnica Nového Južného Walesu, Austrália

Knižnica v Stuttgarte

Francúzska národná knižnica v Paríži

Zdroj: <http://www.exupery.sk/svet/56-najkrajšie-knižnice-sveta>
<http://www.novavlna.sk/20-najkrajších-knižníc-na-svete/>

Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia

V tejto rubrike na pokračovanie uverejňujeme tzv. výrazy (frazologizmy), ktoré prekonal tisícročia a používame ich dodnes aj v hovorovej reči.

FOINÍX

Foinix – vták fénix sa dostal do gréckych a rímskych mýtov z Egypta. Volal sa tam „boinu“ (volavka), a keďže sa starí Egypťania sa domnievali, že sa považovali za prvopočiatkový živel, a ako sa podľa ich predstáv narodilo tohto spojenia sa vyvinul názor, že pozemských podôb slnka, ktoré po svetom vždy umiera a potom sa znovu žiari. Zo zložitých egyptských sa vláda slnka obnovovala vždy v symbolizujúcich ľudský vek, sa z Grékov a fénix Rimanov: *považovali podivuhodnú vlastnosť, že sa svojom hniezde spálil a z popola vstal omladnutý k novému životu. Stal sa tak symbolom vzkriesenia, nesmrteľnosti, ktorý prevzali i kresťania.*

FORTUNA

Fortuna – bohyňa slepej náhody, šťastia i nešťastia. V Grécku ju volali Tyché. Bola zo všetkých bohýň najnestálejšia a rozdávala svoje dary naslepo; napriek tomu sa tešila veľkej vážnosti. Rimania sa snažili všetkými prostriedkami o jej priazeň a stavali jej viac chrámov a sôch než iným bohyniam. Ako bohyňu šťastia uctievali Rimania aj jeho zosobnenie, Felicitas. Kult Fortuny zaviedol do Ríma vraj Servius Tullius, ktorý sa stal jej priazňou z otroka kráľom.

Prameň:

Mičáková, Nadežda. 1997. *Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia I. : výberová bibliografia.* Svidník : Podduklianska knižnica, 1997. 39 s. ISBN 80-85147-25-4.

<http://www.do-fenix.sk/clanky/echostar-v-snine>

<http://sceneryphoto.blog.cz/1106/sochy-v-zameckem-parku-v-jevisovicich>

Čas na zábavu

Zasmejme sa

Babičke, vášnivej čitateľke detektívok, podstrčila knihovnička so zmyslom pre humor namiesto románu telefónny zoznam.

Babička čítala, čítala a keď konečne dočítala, vzdychla si: "Od začiatku som tušila, že to urobila Žofia Žužvalíková!"

Predavačka v kníhkupectve ponúka zákazníčkovi:

- Práve sme dostali druhé vydanie Shakespeara!
- Nehovorte, - čuduje sa zákazník, - on už zase píše?

Do obrazca dopĺňajte čísla od 1 do 9. V každom riadku, stĺpci alebo vo vnútornom štvorci 3x3 (zvýraznenom hrubými čiarami) musia byť všetky čísla od 1 do 9. Žiadne číslo sa v riadku, stĺpci ani vo štvorci 3x3 nesmie opakovať.

6								
5	9			1				
	8	7		5	2			
			2		5		6	8
8	2	3	7	4	6		9	
			1			2	7	3
2			4					
7	3	1				8	4	2
9		6			3	1		

8	7		3	1			9	
	4			6	8			
6			7			4		8
	6	8		3		1	4	9
3	5	1	8			2		
				2		3	8	
4		9	6		2			
1	8					5		4
	2	7						

**Poddukliansky knihovník vydáva Podduklianska knižnica vo Svidníku,
8. mája 697/55, 089 01 Svidník, <http://www.podduklianskakniznica.sk/>,
e-mail: metodika.sk@gmail.com, tel.: 054 7882191. Zodp. red.: Mgr.
Kamil Beňko. Zostavila: Bc. Ľudmila Očipková, Nadežda Mičáková**